

Dreptul Uniunii Europene

Noiembrie-Decembrie 2010

Jurisprudență	1
Legislație	5

Noiembrie-Decembrie
2010

Jurisprudență

Dreptul Uniunii Europene

1. În hotărârea dată în cauza C-137/08 din 9 noiembrie 2010 (VB Penzugyi Lízing) Curtea a stabilit că articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că sunt de competența Curții de Justiție a Uniunii Europene („Curtea”) interpretarea noțiunii „clauză abuzivă”, menționată la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii („Directiva nr. 93/12/CEE”) și în anexa la aceasta, precum și criteriile pe care instanța națională poate sau trebuie să le aplice la examinarea unei clauze contractuale în raport cu dispozițiile Directivei nr. 93/12/CEE, avându-se în vedere că este de competența instanței menționate să se pronunțe, ținând cont de aceste criterii, asupra calificării concrete a unei clauze contractuale specifice în funcție de împrejurările proprii fiecărei spețe.

Situația de fapt privea un contract de credit pentru finanțarea cumpărării unei mașini, care a fost reziliat de către creditor pentru neplata ratelor de către consumator. În plus, creditorul a inițiat potrivit dreptului național procedura somației de plată în fața instanței desemnate în contract, instanță ce diferea față de cea de la domiciliul consumatorului.

Instanța națională a adresat Curții câteva întrebări preliminare, prin care urmărea să afle (i) dacă articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că sunt de competența Curții interpretarea noțiunii de „clauză abuzivă” menționate la articolul 3 alineatul (1) din Directiva nr. 93/12/CEE și în anexa la aceasta, precum și criteriile pe care instanța națională poate sau trebuie să le aplice la examinarea unei clauze contractuale în raport cu dispozițiile directivei menționate, și (ii) dacă, în momentul în care se ridică problema de a stabili eventualul caracter abuziv al unei clauze contractuale prin care i se atribuie competență jurisdicțională teritorială exclusivă, instanța națională are obligația de a efectua o cercetare judecătorească din oficiu în vederea stabilirii elementelor de fapt și de drept necesare pentru aprecierea existenței unei astfel de clauze, în cazul în care dreptul național nu prevede o astfel de cercetare decât la solicitarea uneia dintre părți.

Sub primul aspect, Curtea a arătat că articolul 3 din Directiva nr. 93/12/CEE nu definește decât în mod abstract elementele care conferă caracter abuziv unei clauze contractuale care nu a făcut obiectul unei negocieri individuale, că anexa la care face trimitere articolul 3 alineatul (3) din directivă nu conține decât o listă orientativă și neexhaustivă a clauzelor care pot fi considerate abuzive și că,

potrivit articolului 4 al Directivei nr. 93/12/CEE, caracterul abuziv al unei clauze contractuale trebuie apreciat luându-se în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, în momentul încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului. În aceste condiții, Curtea a precizat că revine instanței naționale obligația de a determina dacă o clauză contractuală întrunește criteriile necesare pentru a fi calificată drept „abuzivă” în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva nr. 93/12/CEE și că, în acest fel, instanța națională trebuie să aibă în vedere faptul că o clauză dintr-un contract încheiat între un consumator și un vânzător sau un furnizor, care este inserată fără să fi făcut obiectul unei negocieri individuale și care conferă competență exclusivă instanței în raza căreia se află sediul social al vânzătorului sau al furnizorului, poate fi considerată drept abuzivă.

În analiza celui de-al doilea aspect, plecând de la premisa că Directiva nr. 93/12/CEE conferă protecție consumatorului datorită situației inferioare a acestuia față de furnizor sau vânzător, Curtea apreciază că restabilirea echilibrului contractual atunci când există clauze abuzive nu se poate face decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților la contract. Drept urmare, instanța națională trebuie să verifice dacă o clauză din contractul care face obiectul litigiului cu care este sesizată intră în domeniul de aplicare al Directivei nr. 93/12/CEE, iar în caz afirmativ este obligată să interpreteze, chiar din oficiu, această clauză în raport cu cerințele privind protecția consumatorului prevăzute de Directiva nr. 93/12/CEE. Curtea a amintit și că, în ceea ce privește o clauză care a fost inserată în contractul cu consumatorul fără a face obiectul unei negocieri individuale și care conferă o competență exclusivă instanței în raza căreia era situat sediul vânzătorului sau al furnizorului, s-a mai pronunțat la punctul 24 din Hotărârea Océano Grupo Editorial și Salvat Editores în sensul că o astfel de clauză trebuie considerată abuzivă în sensul articolului 3 din Directiva nr. 93/12/CEE atunci când, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

În hotărârea dată în cauza C-137/10 din decembrie 2010 (Marc Michel Josemans / Burgemeester van Maastricht) situația premisă a constat în faptul că, deși deținerea, comercializarea și consumul de cannabis este interzis în toate Statele Membre ale Uniunii Europene, Olanda practică o politică de toleranță a consumului acestuia în anumite condiții restrictive, inclusiv în spații amenajate precum coffee-shopurile. Cu toate acestea, consiliul municipal al orașului

Maastricht a adoptat norme pentru restricționarea accesului nerezidenților în anumite tipuri de locații, inclusiv în coffee-shopuri.

Deținătorul unui coffee-shop care fusese închis pe motiv că a fost permis accesul nerezidenților în pofida deciziei municipalității, a contestat decizia de închidere, argumentând că restricția mai sus menționată este o modalitate de discriminare indirectă pe criterii de naționalitate și încalcă principiul libertății circulației bunurilor și serviciilor. În judecarea întrebărilor preliminare care i-au fost adresate, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a decis următoarele:

A. Principiile liberei circulații a bunurilor și serviciilor și a discriminării pe criterii de naționalitate nu se aplică la comercializarea în coffee-shopuri a cannabisului, fiind un produs interzis în Uniunea Europeană, dar se aplică comercializării băuturilor non-alcoolice și a alimentelor în coffee-shopuri

Legislațiile tuturor Statelor Membre interzic comercializarea drogurilor, chiar de risc scăzut, precum cannabisul, cu excepția comerțului strict controlat pentru scopuri medicale și științifice. Mai mult, Statele Membre s-au angajat la nivel internațional și prin Decizia-cadru 757/2004 a Consiliului Uniunii Europene să prevină și să combată, inclusiv prin sancțiuni de drept penal, dependența și traficul de droguri. De aceea, un comerciant de cannabis nu poate ridica excepția principiului libertății circulației bunurilor cu privire la un produs a cărui introducere în circuitul economic și comercial al Uniunii Europene este interzisă. Singura excepție de la această prohibiție este comerțul în scopuri medicinale și științifice. Faptul că autoritățile competente olandeze au decis cutumiar că nu acordă o prioritate sporită combaterii comerțului cu droguri ușoare, precum cannabisul, tolerându-le prezența pe piață, nu face ca acestea să fie permise sau ca principiul libertății bunurilor și serviciilor să le fie aplicabile.

În ceea ce privește comercializarea băuturilor non-alcoolice și a alimentelor în coffee-shopuri, Curtea consideră că intră sub incidența libertății serviciilor, respingând argumentul reprezentanților statului olandez precum că acest comerț în coffee-shopuri este doar secundar comerțului de cannabis. Comercializarea băuturilor non-alcoolice și a alimentelor în coffee-shopuri este un serviciu, deoarece consumatorii achiziționează produsele pentru folosul personal și nu cu intenția de a le revinde. De aceea, în speță este aplicabil principiul libertății de circulație a serviciilor, nu a bunurilor.

B. Interzicerea accesului nerezidenților în coffee-shopuri este o restricție la libertatea circulației serviciilor, dar această restricție este potrivită și

proporțională cu scopul avut în vedere

Curtea arată că discriminarea pe criteriul reședinței, fie directă sau indirectă, este interzisă, iar încălcarea acesteia trebuie să fie o restricție menită a proteja un interes public. În plus, restricția trebuie să fie potrivită, în sensul că prin natura ei să poată atinge obiectivul propus, și să fie proporțională, adică să reflecte preocuparea de a atinge obiectivul urmărit într-o manieră consistentă și sistematică.

Având în vedere circumstanțele cauzei (recunoașterea la nivelul instrumentelor legale internaționale a pericolului prezentat de consumul și traficul de droguri; existența la nivel local a turismului de droguri, în sensul că există obiectul ca un număr mare de nerezidenți să călătorească în Maastricht doar pentru consumul de cannabis; existența unui grad ridicat de infraționalitate printre nerezidenți, inclusiv tulburarea ordinii publice, cauzat de consumul de droguri), Curtea acceptă că regulile adoptate de autoritățile locale reprezintă o restricție la libertatea de prestare a serviciilor, dar că aceasta se datorează unui interes legitim, și anume securitatea și sănătatea publică.

Curtea consideră că în mod evident restricționarea accesului nerezidenților este o măsură capabilă să limiteze substanțial turismul de droguri și problemele cauzate de acestea.

Statele membre au dreptul să adopte măsuri corespunzătoare pentru a limita influxul de nerezidenți care vor să beneficieze de produse interzise în statul lor de rezidență, dar permise în Statul Membru în care călătoresc. În plus, restricția se aplică doar la coffee-shopuri, nu și la alte locații în care se consumă băuturi nealcoolice și alimente.

Mai mult, municipalitatea a încercat și alte metode mai puțin restrictive, cum ar fi limitarea programului de funcționare sau crearea unor carduri speciale, măsuri care s-au dovedit a fi insuficiente sau ineficiente.

În ceea ce privește posibilitatea permiterii accesului nerezidenților în coffee-shopuri, dar cu interzicerea vânzării de cannabis către aceștia, Curtea consideră că posibilitatea nu este sustenabilă, fiind foarte greu de controlat și verificat dacă regulile ar fi încălcate și ar încuraja rezidenții să revândă ilegal cannabis nerezidenților în interiorul coffee-shopurilor. Curtea concluzionează astfel că Statele Membre au dreptul să adopte măsuri corespunzătoare pentru combaterea traficului de droguri care să fie ușor de controlat și supervizat de către autoritățile competente.

Legislație

În data de 20 decembrie 2010 a fost adoptat Regulamentul (UE) nr. 1259 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în domeniul legii aplicabile divorțului și separării de corp („**Regulamentul nr. 1259/2010**”), publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. L 343 din 29 decembrie 2010.

Regulamentul nr. 1259/2010 stabilește un cadru normativ comun în ceea ce privește legea aplicabilă procedurilor de divorț ori separare de corp între cetățenii Uniunii, prin lege aplicabilă înțelegându-se normele de drept în vigoare într-un stat, cu excepția normelor de drept internațional privat. Regulamentul nr. 1259/2010 nu aduce atingere Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, și nu se aplică următoarelor aspecte:

- (a) capacitatea juridică a persoanelor fizice;
- (b) existența, valabilitatea sau recunoașterea unei căsătorii;
- (c) anularea căsătoriei;
- (d) numele soților;
- (e) consecințele referitoare la efectele patrimoniale ale căsătoriei;
- (f) răspunderea părintească;
- (g) obligațiile de întreținere;
- (h) fiducia / actul fiduciar sau succesiunile.

Potrivit Regulamentului nr. 1259/2010, soții pot conveni să desemneze legea aplicabilă divorțului și separării de corp, cu condiția ca aceasta să fie una dintre următoarele legi:

- (a) legea statului pe teritoriul căruia soții își au reședința obișnuită la data încheierii acordului; sau
- (b) legea statului pe teritoriul căruia soții și-au avut ultima reședință obișnuită, cu condiția ca unul dintre ei să aibă încă reședința respectivă la data încheierii acordului; sau
- (c) legea statului de cetățenie a unuia dintre soți la data încheierii acordului; sau
- (d) legea forului.

Existența și valabilitatea de fond a unui acord privind alegerea legii sau a oricărei clauze a acestuia sunt stabilite de legea care l-ar reglementa conform prezentului

regulament dacă acordul sau clauza respectivă ar fi valabil(ă).

Acordul soților privind legea aplicabilă este unul formal, încheiat în scris, datat și semnat de ambii soți. Totuși, orice comunicare sub formă electronică care permite consemnarea durabilă a acordului este considerată ca reprezentând o formă scrisă.

În absența opțiunii soților, divorțul și separarea de corp sunt reglementate de legea statului:

- (a) pe teritoriul căruia soții își au reședința obișnuită la data sesizării instanței judecătorești; sau, în caz contrar;
- (b) pe teritoriul căruia soții își aveau ultima reședință obișnuită, cu condiția ca perioada respectivă să nu se fi încheiat cu mai mult de un an înaintea sesizării instanței judecătorești, atât timp cât unul dintre ei încă mai are reședința în cauză la data sesizării instanței judecătorești; sau, în lipsa acestuia;
- (c) a cărui cetățenie este deținută de ambii soți la data sesizării instanței judecătorești; sau, în caz contrar;
- (d) unde este sesizată instanța judecătorească.

Aplicarea unei dispoziții din legea desemnată în temeiul Regulamentului nr. 1259/2010 nu poate fi înlăturată decât dacă o astfel de aplicare este vădit incompatibilă cu ordinea publică a forului.

Regulamentul nr. 1259/2010 se aplică acțiunilor judiciare intentate și acordurilor soților încheiate începând cu 21 iunie 2012. Cu toate acestea, un acord privind alegerea legii aplicabile încheiat înainte de 21 iunie 2012 este, de asemenea, aplicabil, cu condiția să respecte cerințele privind consimțământul și valabilitatea formală prevăzute de Regulamentul nr. 1259/2010.

Autori

andreea.lisievici@tuca.ro

ruxandra.frangeti@tuca.ro

Detalii contact:

Piața Victoriei
Șoseaua Nicolae Titulescu nr. 4-8
America House, aripa de vest, et. 8
Sector 1
București 011141
România

T (40-21) 204 88 90

F (40-21) 204 88 99

E office@tuca.ro

W www.tuca.ro

Disclaimer

Acest material informativ are numai un caracter orientativ. Scopul său nu este de a oferi consultanță juridică cu caracter definitiv, care se va solicita conform fiecărei probleme legale în parte.

Pentru detalii și clarificări privind oricare dintre subiectele tratate în Buletinul Legislativ, persoanele de contact sunt:

Florentin Țuca, Avocat asociat coordonator (florentin.tuca@tuca.ro)

Cornel Popa, Avocat asociat (cornel.popa@tuca.ro)

Cristian Radu, Avocat colaborator coordonator (cristian.radu@tuca.ro)